

הכנישה ההיסטורית: אדנאר וכן-גוריון בניו-יורק

קונראד אדנאר, לעומת זאת, יכול להחשב בצדק כאחד האדריכלים העיקריים של הברית הגרמנית-צרפתית. אך גם הוא לא המציא את הערעור. הוא פשוט נודד לתוכו — כפי שיודע כל אדם המצוי אצל ההיסטוריה הגרמנית.

גרמניה שוכנת בליבה של אירופה. חלקה המערבי פונה אל המערב הליבראלי, ומושפע מעולמו הרחובי. חלקה המזרחי פונה אל מרחבי המזרח הסלאבי, הממלא אותה געגועים סתומים.

מזה מאות בשנים מתרוצצות בנושמה הגרמנית שתי אוריינטציות. האוכלוסיה הקאטולית של חבל-הריין, החלק הדרומי-המערבי, וגלה תמיד בידדות עם צרפת הקאטולית הסמוכה. לא פעם פיתו אותה הצרפתים לכנוד בשאר חלקי גרמניה. ואילו האוכלוסיה הפרוטסטנטית בפרוסיה, החלק הצפוני-המזרחי, גלה בדרך כלל בידדות עם רוסיה (תוך חלוקת פולין בין השתיים). זה היה הקו של פרידריך הגדול, של ביסמרק, ושל המטכ"ל הגרמני מאז ימי נפוליאון ועד ימי היטלר.

בתום מלחמת-העולם השנייה הונחתה מכת-מחת על גרמניה המזרחית. חלק ממנה צורף לברית-המועצות ולפולין. חלק אחר הפך מדינה קומוניסטית נפרדת. כתוצאה מכך עבר השלטון ברפובליקה הפדרלית לידו הקאטולים של הדרום — שקונראד אדנאר הוא נציגם. בפעם הראשונה בהיסטוריה הגרמנית ניתנה יד חופשית לאוריינטציה על צרפת.

וילהלם, אדולף, קונראד

ב פעורתו למען איחוד אירופה המערבית נתגלה אדנאר כמדינאי אמיתי. הוא הבין כי 57 מיליון גרמנים-מערביים (בניגוד לשני מיליון ישראלים) אינם מסוגלים עדיין לקיים מערך כלכלי, צבאי ומדיני נפרד. בסבלנות, בעקשנות ובהתמדה חתר לקראת איחוד מרחבי-המזרחי, והוא יתור גרמני לטובת צרפת. כי צרפת מהדה — שוב למראית-עין — את הגורם המרכזי באיחוד זה. כך, על כל פנים, מאמין הגנרל דה-גול, אותו, גנרל מדינאי אירופה כמינו. והגרמנים מחזקים אותו באמונה נאיבית זו. אולי הם מחייכים מאחורי גבו, אבל בפניו הם אחוזי-הערצה.

אלא שההגמוניה הצרפתית היא פיקציה. תוך שנים מעטות תהיה גרמניה השלטת האמיתית כאיחוד האירופי. מבחינה צבאית, כלכלית וטכנית תעלה על צרפת לאין שיעור. **אז כבר לא יהיה אדנאר בתפקידו, ואולי גם לא בחייו. אבל יתכן כי ייאמר עליו אז: הוא הצליח, במקום שנכשלו הקיסר והימלר.**

הקיסר וילהלם השני ביקש להטיל את מרות גרמניה על אירופה בכוח הנשק. חלמו נקבר במלחמת-העולם, יחד עם שמונה וחצי מיליון הרוגים. היטלר ניסה לאחד את אירופה. תחת שלטון גרמני, במסגרת "הסדר החדש" — ולקח עימו אל התהום הימישים מיליון הרוגים.

אדנאר הגיע עד לסף הגשמת החלום, ללא מלחמה וללא קורבנות. אירופה המערבית מתאחדת, וגרמניה תשלט בה. אכן, זוהי גדולה מדינית — אך מסופקני אם דווקא לכך התכונן הרועה משהדוקר.

האיחוד מושג ללא מלחמה — אך הוא צופן בחובו סכנת-מלחמה. ביסמארק איחד את גרמניה לשם מלחמה בצרפת. אדנאר מאחד את אירופה המערבית לשם מאבק בברית-המועצות.

כי אדנאר לא הכחיש מעולם כי מטרתו העליונה היא איחוד גרמניה. כצאחור הפוליטית הפקיד מטרה זו בידי יורשיו. יחד עם זאת עשה את הכל כדי למנוע איחוד-מחדש בדרך שלום ופשרה. (עד כדי כך, שיריבו בגרמניה האשימוהו בכך שבסתר ליבו אינו מעוניין להחזיר את גרמניה המזרחית לחיק המדינה, כי הדבר יוציא את השלטון מידי הקאטולים בדרום, יחזירו לידי הפרוטסטנטים בצפון.)

חתימה לאיחוד, תוך דחיית פשרה — זוהי הדרך להרפתקנות צבאית. ואומנם — כבר ב-1950 תבע אדנאר את חימושה מחדש של גרמניה. מזה שנים הוא תובע את חימושה גרמניה בנשק גרעיני — עם או בלי הסחאה של "צבא אירופי מאוחד". דה-גול הגדול, בעל חלום ההרתעה העצמאית, משמש גם בשטח זה, בלא יודעין, מכשיר גרמני. אירופה מערבית מאוחדת, בעלת כוח גרעיני, בהנהגת גרמניה, השאפת לסילוק הקומוניסטים מגרמניה המזרחית — זהו החזון של אדנאר. הוא מעביר רטט של חלחלה בגוף ההנהגה הסובייטית. הוא מטיל צל של פחד על הצמרת האמריקאית, החוששת מפני מלחמת-השמדה עולמית. (זו גם זו הפליטו אנתח הקלה עמוקה בפרוש הזקן.)

האם זהו החזון המועלה גל חם של הערצה והוקרה בלב מר כך גוריון? האם בשל כך הוא מוכן להעניק לאדנאר את כתר "אחד המדינאים הגדולים של ימינו"?

כך או כך, ספק אם יתגשם החלום. כי הצעיר בחשיגטון קובע יותר מן הזקן בשדה-בוקר.

בסוף ימי שלטונו הועמד אדנאר בפני הברירה האכזרית: לבחור בין קנדי ודה-גול. המוני גרמניה הריעו לקנדי, לא לדה-גול. הירושה נפלה בידי לודביג ארהארד, הנושא את עיניו לאמריקה, ולא בידי פראנק-יוזף שטראוס, המבקש להמשיך במישחק הצרפתי. האם מוכה כל זה את אדנאר במקום בפאנתיאון של גדולי ההיסטוריה? הדבר מוטל בספק חזר.

צילום רנטגן מוסרי

ותרה הזכות השדישית — זו המצרפת לתואר "אחד מגדולי המדינאים" את התואר "חסיד אומות העולם".

קונראד אדנאר — מיטיבה של ישראל.

אומר בן-גוריון: "נפגשתי בישראל עם כמה גרמנים, מתנגדי המדיניים של ד"ר אדנאר. כולם אמרו לי... כי ביחס לישראל הוא פועל מתוך מניע מוסרי ודתי עמוק". ועל כן מוסיף מר בן-גוריון עדות אישית שלו: "בפגישה שקיימתי עם אדנאר בביגורק, לפני שש שנים, נוכחתי באופן אישי בצדקת הערכה זו. ובחליפת המכתבים, שקיימתי (המשך בעמוד 10)

(המשך בעמוד 8)
בגרמניה. יש להרחיק מעמדותיהם את הנאצים והמיליטריסטים הפעילים, אותם האחראים לפרוץ המלחמה ולהארכתה, לרבות מנהיגי-כלכלה מסוימים. עליהם לבוא על עונשם בבתי משפט גרמניים, ואת הונם יש להחרים בשלמותו או בחלקו".
וכעבור חמש שנים, בנאום ששודר ביום ה-19 בינואר 1953: "אני אומר בכל הבהירות שאני מונה את נסיונם של מנהיגים נאציים לשעבר למלא תפקידים בחיי-הציבור של הרפובליקה הפדרלית".

אלה דברים כרומים.
והנה, באותו עמוד של דבר, מיום שני האחרון, שבמרכזו הופיע מאמרו של בן-גוריון תחת הכותרת, גדולתו של אדנאר, אפשר למצוא בטור התשיעי רשימה הפותחת במילים הבאות:

"גלובקה אינו חידוש במערכות הממשל הפדראלי בגרמניה. בכל משרדה של ממשלת בון שורצים נאצים, גדולים ובינוניים, ומכל שכן קטנים. חידושו של גלובקה נעוץ בכך שהוא היה מומחה לענייני יהודים, ושנאמר בעמדתו גם משנתגלה קלונו.
והנה נתגלה חבר חדש לגלובקה — מבחינת, מומחיות, לענייני היהודים — בשלטון המרכזי של ממשלת בון. המדובר בקארל ויאלון, כיום מזכיר-המדינה (מנהל כללי) במשרד הפיתוח של הממשלה הפדרלית הגרמנית".

כך גילה דבר, קצת באיחור, את האיש שהיה ממונה, בין השאר, על איסוף ורישום שיני הזהב שנעקרו מפי היהודים הסובחים. מנהל כללי של מיניסטריון בממשלת אדנאר. גלובקה סולק השבוע — ביום שפרש אדנאר עצמו. במשך כל שנות כהונתו של חסיד-אומות-העולם כיהן גלובקה — המנסה והפרשן הרישמי של חוקי-הגזע של גירנברג, שמילאו תפקיד מרכזי באירגון ההשמדה — כדי ימינו, כמנהל משרדו, כראש מנגנון-החושך שלו, כסקיף מס' 1 במדינה.

נאצים היו חברי ממשלתו (כמו אותו אוברלנדר, השר לענייני שיקום, שניצח על השמדת יהודי קיוב, ושאדנאר התנגד בשף-קצף לסילוקו משנתגלה עברו). נאצים תפסו אלפי משרות בכירות בצמרת הפקידות, בשרותי-המודיעין, בצבא, במערכת-המשפט. מאחורי הקלעים, ולפעמים גם לפני הקלעים, הם מפעילים כוח עצום.

כך סולקו "הנאצים והמיליטריסטים הפעילים". אך סולקו "מנהיגי הכלכלה"? בעלי-התעשייה, שהקימו סניפים באוּשחין לשם סחית כוח-עבודתם של היהודים לפני שליחתם לתאי-הגזע; היצרנים ששמותיהם חתומים על תעודות-המישלוח של ארגוני-הנאצים עצמם. כולם משגשגים כיום, כולם משתתפים ב"פלא הכלכלי", אשר בן-גוריון מעלה אותו על נס כהישגו האישי, הפרטי, של אדנאר.

ואולי די להזכיר את שמו של קרט בכר, שותפו של אדולף אייכמן ונציגו האישי של הימלר בהונגריה, בן-חסותו של יודי אדנאר, והנהו כיום מולטי-מיליונר בעיר ברמן.

מכל זה נודף ריח מסויים. לא של דה-נאציפיקציה, אלא דווקא של רה-נאציפיקציה.
אין פירוש הדבר שאדנאר פעל בהכרה מלאה, ובכונה תחילה, להחזרת הנאצים לעמדות השלטון, אך פירושו, במקרה הטוב ביותר, שהיה אויש לבעייה, שלא היה איכפת לו מה עברם של שותפיו ועורריו, ושהפיק הנאה פוליטית משיתוף-פעולה עם חוגי הנאצים-לשעבר. "השיקום המוסרי" של גרמניה לא בא מכפנים, עליידי טיהור עצמו. הוא בא מבחוק, עליידי קניית תעודות-הכשר. ועל כך עוד נדבר.

כרטיסי-כניסה לגן-עדן

גם זכותו השנייה של הר אדנאר ברשימת מר בן-גוריון אינה חדי-משמעית ביותר. המטבע של איחוד אירופה — שני צדדים לו. במאמרו מצייר מר בן-גוריון תמונה מלבבת של שני זקנים — אדנאר ודה-גול — שחוללו כמאמצים משותפים את הפלא ההיסטורי של ברית צרפת-גרמניה. מול אדנאר, אחד המדינאים הגדולים של ימינו, עומד דה-גול, הגדול במדינאי אירופה בימינו, וגדול מדינאי צרפת מאז נפוליאון.

(נידמה כאילו מר בן-גוריון רואה את עצמו בדמותו של פטרוס בן-ימינו, שוער בגן-עדן, המחלק כרטיסי-כניסה לביתן גדולי ההיסטוריה. וכמו כל שוער, אין הוא נקי מפגם הפרוץ טקציה. הוא מחלק את הכרטיסים לידידיו האישיים. אולי הוא מקחה, בסתר ליבו, כי אלה יחזירו לו כנגולו, יעניקו לו כרטיס דומה.)

עילו היה מר בן-גוריון מתעמק בלימוד הבעייה, היה מסתבר לו חיש מהר כי לא דה-גול היה האיש שקיבל את "ידו של אדנאר המושטת לשלום", וכי לא עם "צרפת של דה-גול" שיתף אדנאר פעולה ביעצוב האיחוד האירופי.

כל זה נעשה דווקא באותן השנים שדה-גול ישב בגלות, ללא שמך של השפעה על מהלך המאורעות.

ב-1950 נתקבלה גרמניה למועצת-אירופה בשטראסבורג. ב-1951 נוצר איחוד-הפחם והפלדה האירופי, שהוליד מתוכו, לאחר מכן, את השוק האירופי המשותף. במאי 1952 נפתח חוזה "איחוד-ההגנה האירופי", שנועד להקים צבא אירופי משותף, בהשתתפות גרמניה וצרפת. (חוזה מהפכני זה לא הוכנס מעולם לתקופה, מפאת התנגדות הצרפתים, שעד דובריה העיקריים נימנו דווקא חסידיו דה-גול.)
כאשר הגיע דה-גול לשלטון, והגרים את צרפת מאשפות" (כדברי בן-גוריון, המגלה כאן כפיות-טובה רבה כלפי שותפיו במיכעצ-סיני), הוא בא אל המוכן. דפוסי האיחוד הכלכלי והשיתוף הצבאי בין גרמניה וצרפת גובשו מומן. הוא פשוט המשיך, תוך סתיות מסוימות, בקו של קודמיו, אנשי "האשפות".

בניו-הייכסאג: עורך, העולם הזה" עם שומר-גרמני